

Силабус

навчальної дисципліни

«Методичні особливості навчання предмета (українська мова)»

2023–2024 навчальний рік

Освітня програма	Середня освіта (українська мова і література)
Спеціальність	014 Середня освіта (Українська мова і література)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Викладач	Володимир Нищета
Кафедра	української мови та славістики
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-ukr-mova/composition-kaf-ukr-mova/nischeta/
Контактний телефон	0958659960
E-mail викладача:	nvolodymyr@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 13.00-14.00, ауд. 205, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	очна (денна)	16	14	60	екзамен
3 / 90	заочна (дистанційна)	4	4	82	екзамен

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: українська мова, методика навчання української мови, лінгводидактика, шкільна мовна освіта, освітній підхід, метод навчання, технологія навчання, урок української мови, розвиток мовлення, компетентність (ключова, предметна), компетентний мовець, навчальна програма, наскрізні змістові лінії, прийом навчання, критерії оцінювання, НУШ (нова українська школа), знання, уміння, навички.

Мета та завдання курсу: опанування майбутніми вчителями української мови лінгводидактики й найефективніших форм організації освітнього процесу, найдоцільніших методів і прийомів навчання учнів на сучасному етапі розвитку закладів загальної середньої освіти.

Завдання:

1. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної діяльності в умовах реформування сучасної школи, реалізації концепцій мовної освіти в Україні.
2. Забезпечення засвоєння студентами системи теоретичних знань і професійних умінь, які допоможуть їм формувати учнів – компетентних мовців, виховувати свідомих громадян України.
3. Навчання поєднувати теоретичні знання з практичними потребами сучасних ЗЗСО, втілювати нові методичні ідеї в практику навчання предмета, застосовувати педагогічні інновації.
4. Розвиток у студентів пізнавальних інтересів, прагнення до вдосконалення своєї професійної підготовки, уміння працювати з навчально-методичною літературою.
5. Формування в майбутніх учителів-словесників дослідницьких навичок, розвиток уміння проводити самостійні наукові пошуки й експериментальні дослідження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:**

- тактики та стратегії професійної діяльності в освітній галузі;
- тактики та стратегії професійного педагогічного спілкування;
- державну мову на рівні, достатньому для ефективного розв'язання завдань професійної діяльності;
- сучасні методики й технології в освітній діяльності;
- сутнісні характерологічні ознаки взаємодії у професійному колективі;
- теоретичні засади та прикладні аспекти обраної спеціальності;
- алгоритми наукового аналізу мовного, мовленнєвого матеріалу;

- вимоги дотримання академічної доброчесності;
- основні правила аргументування власної позиції стосовно наукових і професійних питань;
- алгоритми аналізу та редагування текстів різних стилів та жанрів;
- дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного матеріалу;
- способи й методи інтегрування знань і вмінь задля розв'язання суперечливих питань в обраній професійній галузі.
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:
- оцінювати свою професійну діяльність;
- розв'язувати ситуації професійного педагогічного спілкування;
- презентувати результати досліджень державною мовою;
- застосовувати сучасні методики й технології в освітній діяльності;
- аналізувати актуальні проблеми в освітній діяльності;
- оптимально й ефективно взаємодіяти в професійному колективі;
- оперувати мовними фактами;
- інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів;
- науково доцільно здійснювати аналіз мовного, мовленнєвого матеріалу;
- аргументувати власну позицію стосовно наукових і професійних питань;
- аналізувати та редагувати тексти різних стилів та жанрів;
- реалізовувати підходи й методи для аналізу конкретного мовного матеріалу;
- практично застосовувати способи й методи інтегрування знань і вмінь задля розв'язання суперечливих питань в обраній професійній галузі.

Методичні особливості навчання предмета (українська мова)	
ЗК 1	Здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).
ЗК 2	Здатність до особистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціально компетентність).
ЗК 3	Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).
ЗК 4	Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).
ЗК 5	Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розуміння проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).
ПК 1.4	Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів.
ПК 1.7	Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови.
ПК 2.1	Здатність моделювати зміст навчання української мови відповідно до обов'язкових результатів навченості учнів.
ПК 2.2	Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей, засобами української мови.
ПК 2.3	Здатність здійснювати інтегроване навчання.
ПК 2.4	Здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання української мови.
ПК 2.5	Здатність розвивати в учнів критичне мислення.
ПК 2.6	Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів з української мови на засадах компетентнісного підходу.
ПК 2.7	Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів засобами української мови.
ПК 2.8	Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.
ПК 4.1	Здатність визначати й ураховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.
ПК 4.2	Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, що сприяють розвиткові їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності.
ПК 4.3	Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.
ПК 4.4	Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.
ПК 5.1	Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

ПК 5.2	Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.
ПК 5.3	Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.
ПК 6.1	Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями в освітньому процесі.
ПК 6.2	Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.
ПК 6.3	Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.
ПК 7.3	Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей, інтересів.
ПК 8.1	Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі.
ПК 8.2	Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.
ПК 9.1	Здатність проєктувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів.
ПК 10.1	Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.
ПК 10.2	Здатність планувати освітній процес.
ПК 11.1	Здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку учнів.
ПК 11.2	Здатність організовувати різні види й форми навчально-пізнавальної діяльності учнів у мовній і літературній освіті.
ПК 12.1	Здатність здійснювати оцінювання й аналіз результатів навчання учнів з української мови.
ПК 12.2	Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювати результатів навчання з української мови.
ПК 13.1	Здатність використовувати інновації в навчанні української мови.
ПК 13.2	Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.
ПК 14.1	Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби.
ПРЗ 1.1	Норми й стилі української літературної мови, використання усного та писемного мовлення.
ПРЗ 1.2	Інтонаційні та позамовні засоби виразності мовлення в українській мові.
ПРЗ 1.3	Основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різноманітну (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.
ПРЗ 1.4	Соціокультурна ситуація розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті.
ПРЗ 1.5	Умови реалізації права вивчати мову/права на навчання мовою національної меншини України відповідно до законодавства.
ПРЗ 1.6	Особливості вивчення мови/навчання мовою національної меншини України.
ПРЗ 1.8	Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу.
ПРЗ 2.2	Ґрунтовні знання освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу) і можливостей її/його інтеграції з іншими освітніми галузями/навчальними предметами (інтегрованими курсами).
ПРЗ 2.3	Методики й технології моделювання змісту навчання з української мови.
ПРЗ 2.4	Ключові компетентності учнів і вміння, спільні для всіх компетентностей, відповідно до державних стандартів освіти.
ПРЗ 2.5	Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів і рівнів сформованості їхніх компетентностей з української мови.
ПРЗ 2.6	Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання учнів української мови.
ПРЗ 2.7	Форми, методи та засоби навчання, виховання й розвитку учнів різних вікових груп засобами української мови.
ПРЗ 2.8	Технології навчання, виховання й розвитку учнів засобами української мови.
ПРЗ 2.9	Зміст і особливості технологій і методик особистісно орієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів засобами української мови.
ПРЗ 2.10	Технології розвитку критичного мислення учнів.
ПРЗ 2.11	Компетентнісний підхід до оцінювання результатів навчання учнів з української мови.
ПРЗ 2.12	Підходи до формування ціннісних ставлень учнів.
ПРЗ 4.1	Індивідуальні особливості учнів (вік, здібності, інтереси, потреби, мотивація, можливості, досвід тощо), їх вплив на засвоєння навчального матеріалу та успішну соціалізацію.
ПРЗ 4.2	Основні види самооцінки учнів (занижена, завищена, адекватна) та їх прояви.
ПРЗ 4.3	Основні умови формування позитивної самооцінки учнів.
ПРЗ 4.4	Основні стратегії, що сприяють формуванню позитивної самооцінки учнів.
ПРЗ 4.5	Види пізнавальної діяльності учнів.
ПРЗ 4.6	Основні умови формування мотивації учнів до навчання.

ПРЗ 4.7	Основні стратегії, спрямовані на посилення взаємодії учнів (створення правил класу, кооперативні форми навчання, проектний підхід тощо).
ПРЗ 4.8	Різновиди та інтенсивність почуттів та емоцій, причини їх появи.
ПРЗ 4.9	Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, що сприяють розвитку уваги, саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозумінню.
ПРЗ 5.1	Методи ведення діалогу та полілогу, усвідомленого та емпатійного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; культура діалогу.
ПРЗ 5.2	Розмаїття та унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання й трансформації конфліктів.
ПРЗ 6.1	Переваги та основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і учнем.
ПРЗ 6.2	Основні ролі вчителя у професійній діяльності.
ПРЗ 6.3	Основні форми та засоби визначення запитів та очікувань батьків.
ПРЗ 6.4	Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах учнів.
ПРЗ 6.5	Основні завдання членів команди психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.
ПРЗ 7.1	Інструменти забезпечення інклюзивного навчання. Принципи, форми та методи ефективної підтримки осіб з особливими потребами.
ПРЗ 7.2	Технології індивідуального та диференційованого навчання.
ПРЗ 7.3	Способи виявлення здібностей, інтересів, реальних навчальних можливостей учнів.
ПРЗ 7.4	Середовище як чинник розвитку особистості учнів.
ПРЗ 8.1	Ознаки безпечного освітнього середовища. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я учнів.
ПРЗ 8.2	Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.
ПРЗ 8.3	Види та прояви насильства, булінгу, правила запобігання та протидії їм.
ПРЗ 9.1	Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів), їх інтеграції.
ПРЗ 10.1	Методики педагогічного прогнозування. Види та етапи планування освітнього процесу.
ПРЗ 10.2	Зміст модельних навчальних програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів). Вимоги до навчальних програм.
ПРЗ 11.1	Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.
ПРЗ 12.1	Види оцінювання результатів навчання учнів. Форми оцінювання. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів з української мови.
ПРЗ 12.2	Методики здійснення формувального, поточного, підсумкового оцінювання. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень.
ПРЗ 12.3	Методи й прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності учнів та її результативності. Методи та прийоми, методика і технології здійснення самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхнього навчання української мови.
ПРЗ 13.1	Освітні інновації, їхні характеристики. Особливості організації інноваційної педагогічної діяльності.
ПРЗ 13.2	Методи виявлення проблем у педагогічній діяльності, визначення характеру та причин їх появи. Методи роботи з різними джерелами інформації з метою розв'язання проблем і запобігання їм.
ПРЗ 14.1	Механізм моніторингу професійної діяльності вчителя.
ПРЗ 14.2	Загальні та професійні компетентності вчителя. Вимоги до професійної діяльності вчителя української мови з урахуванням змін в освітній політиці, змісті освіти.
ПРУ 1.1	Під час виконання службових обов'язків здійснювати усну та письмову комунікацію державною мовою.
ПРУ 1.2	Застосовувати прийоми та методи збагачення мовлення учнів для висловлення ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовній творчості учнів.
ПРУ 1.4	Ураховувати особливості вивчення мови/навчання мовою національної меншини України під час навчання предметів (інтегрованих курсів).
ПРУ 1.5	Використовувати мовний, мовленнєвий та культурний досвід учнів, які належать до національних меншин України, у процесі здобуття ними освіти.
ПРУ 1.7	Формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації.
ПРУ 2.1	Визначити предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання учнів, їхніх освітніх потреб.
ПРУ 2.2	Формувати в учнів уявлення про освітню галузь/навчальний предмет (інтегрований курс) на основі сучасних наукових досягнень.
ПРУ 2.3	Застосовувати сучасні методика і технології моделювання змісту навчання учнів української мови.

ПРУ 2.4	Розвивати в учнів ключові компетентності й уміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до застосування їх у навчальній діяльності.
ПРУ 2.5	Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів) під час підготовки та проведення навчальних занять.
ПРУ 2.6	Формувати в учнів розуміння природних зв'язків різних процесів, уміння розв'язувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань із різних освітніх галузей; розвивати в учнів системне мислення.
ПРУ 2.7	Добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та індивідуальних особливостей учнів.
ПРУ 2.8	Застосовувати інноваційні технології навчання української мови.
ПРУ 2.9	Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів.
ПРУ 2.10	Формувати в учнів уміння аналізувати, обґрунтовувати, доводити власну думку, ставити запитання, висувати власні припущення, розрізняти факти й здогади, узагальнювати інформацію.
ПРУ 2.11	Застосовувати технології розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей і потреб, здатності до осмислення власних рішень і їх наслідків, навичок рефлексії.
ПРУ 2.12	Розвивати в учнів здатність протистояти інформаційному тиску, усвідомлювати маніпуляції.
ПРУ 2.13	Оцінювати результати навчання учнів української мови й здійснювати їх моніторинг на засадах компетентнісного підходу.
ПРУ 2.14	Формувати ціннісні ставлення в учнів у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку.
ПРУ 4.1	Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та інших особливостей учнів.
ПРУ 4.2	Складати (брати участь у складанні) індивідуальну програму розвитку та/ або індивідуальний навчальний план учня, іншим чином сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії учнів.
ПРУ 4.3	Визначити прояви завищеної чи заниженої самооцінки учнів з метою їх коригування.
ПРУ 4.4	Створювати умови для формування позитивної самооцінки учнів.
ПРУ 4.5	Використовувати основні стратегії роботи з учнями, що сприяють формуванню їхньої позитивної самооцінки.
ПРУ 4.6	Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали та завдання для розвитку пізнавальної діяльності учнів.
ПРУ 4.7	Створювати умови для формування мотивації учнів до навчання.
ПРУ 4.8	Використовувати стратегії, що заохочують учнів до ефективної взаємодії.
ПРУ 4.9	Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями.
ПРУ 4.10	Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню.
ПРУ 4.11	Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного редагування.
ПРУ 5.1	Організовувати діалог і полілог з учнями та іншими учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини та суспільні цінності.
ПРУ 5.2	Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого та емпатійного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі.
ПРУ 5.3	Застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав і захисту учнів в освітньому процесі.
ПРУ 6.1	Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і учнем.
ПРУ 6.2	Застосовувати для забезпечення суб'єкт-суб'єктного підходу навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, підтримування їх прагнення до саморозвитку, розкриття їхніх здібностей і пізнавальних можливостей.
ПРУ 6.3	Визначати й ураховувати запити й очікування батьків щодо навчання своїх дітей, участі в освітньому процесі.
ПРУ 6.4	Залучати батьків до участі в освітньому процесі, а також до прийняття рішень, що стосуються навчання, виховання й розвитку учнів.
ПРУ 6.5	Співпрацювати з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами.
ПРУ 6.6	Співпрацювати із залученими фахівцями в процесі розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану для осіб з особливими освітніми потребами.
ПРУ 7.1	Використовувати інструменти забезпечення інклюзивного навчання в освітньому процесі.
ПРУ 7.2	Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами.
ПРУ 7.3	Організовувати процеси навчання, виховання й розвитку учнів з урахуванням їхніх потреб, здібностей і реальних навчальних можливостей.
ПРУ 7.4	Організовувати освітній простір безпечно та з урахуванням особливостей, потреб і можливостей учнів.
ПРУ 8.1	Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил і

ПРУ 8.2	норм, протиепідемічних правил. Уживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства серед учнів та інших учасників освітнього процесу.
ПРУ 8.3	Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового та безпечного способів життя.
ПРУ 8.4	Формувати в учнів навички здорового та безпечного способів життя.
ПРУ 9.1	Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс.
ПРУ 9.2	Проектувати осередки навчання, виховання й розвитку в навчальному приміщенні спільно з учнями, зважаючи на їхні вікові особливості, інтереси та потреби.
ПРУ 10.1	Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, особливостей діяльності закладу освіти.
ПРУ 10.2	Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм, затверджених педагогічною радою закладу освіти. Розробляти навчальні програми на основі модельних навчальних програм.
ПРУ 11.1	Організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства. Організовувати навчальні заняття різних типів.
ПРУ 11.2	Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Раціонально використовувати навчальний час.
ПРУ 12.1	Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання учнів з української мови. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методику та шкалу.
ПРУ 12.2	Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання учнів з української мови. Розробляти критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності.
ПРУ 12.3	Встановлювати та фіксувати результати навчання учнів з української мови, а їхній основі визначати індивідуальну освітню траєкторію.
ПРУ 12.4	Дотримуватися академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів. Забезпечувати дотримання учнями академічної доброчесності під час здобуття освіти.
ПРУ 12.5	Розвивати в учнів уміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності. Забезпечувати зворотний зв'язок з учнями щодо сприйняття, розуміння та засвоєння ними навчального матеріалу з української мови.
ПРУ 12.6	Розвивати в учнів уміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання з української мови.
ПРУ 13.1	Аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження.
ПРУ 13.2	Інтегрувати інновації у власну педагогічну практику навчання української мови, адаптувати їх до різних умов освітнього процесу та сучасних вимог до педагогічної діяльності закладу освіти, індивідуальних потреб учнів.
ПРУ 13.3	Аналізувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності й запобігання їм. Збирати, систематизувати й використовувати інформацію, що є важливою для розв'язання проблем і запобігання їм.

Зміст курсу

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Організація навчального процесу з методики навчання української мови. Особливості організації занять з української мови в ЗЗСО.

Тема 1. Методика навчання української мови як наука і навчальна дисципліна. Українська мова як навчальний предмет у ЗЗСО. Програми та підручники з української мови.

МНУМ як одна із педагогічних наук. Предмет і завдання МНУМ. Наукові основи і джерела розвитку МНУМ. Зв'язок МНУМ із суміжними дисциплінами. Зміст і побудова курсу МНУМ.

Українська мова як навчальний предмет у школі. Зміст роботи з української мови в ЗЗСО: пріоритети мовної освіти; завдання мовної освіти; структура мовної освіти; принципи відбору змісту навчання української мови; зміст навчання української мови в школах з українською мовою навчання; базовий компонент змісту курсу української мови (5–9 кл.); навчання української мови у профільній школі (10–11 кл.); технології навчання.

Змістовий модуль 2. Технологія навчання української мови в ЗЗСО.

Тема 2. Методи і прийоми навчання української мови. Засоби активізації навчальної діяльності на уроках української мови.

Наукова суть понять «метод», «прийом» навчання. Класифікація методів навчання в науковій літературі. Характеристика основних методів навчання: зв'язний виклад учителя, що включає розповідь, пояснення, шкільну лекцію; бесіда; робота з підручником і навчальними посібниками; аналіз мовних явищ (знаходить своє вираження в (а)

спостереженні над мовою, (б) граматичному, лексичному аналізі, (в) аналізі художніх творів з огляду на лексику, стиль, зображувальні засоби); метод вправ; програмоване навчання. Засоби активізації навчального процесу на уроках української мови.

Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення.

Завдання сучасного уроку української мови в ЗСО. Зміст і вимоги до сучасного уроку української мови. Проблема типології уроків української мови. Структура і структурні варіанти уроків української мови. Види уроків української мови. Особливості сучасного уроку української мови в контексті новітніх досягнень лінгводидактики.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Основи функційної стилістики в мовній освіті.

Тема 4. Функційно-стилістичний підхід до вивчення мовних явищ. Наукові засади вивчення стилістики в ЗСО.

Методика ознайомлення учнів із стилями мовлення, формування стилістичних умінь і навичок.

Наукові засади методики вивчення стилістики. Функційно-стилістичне спрямування у вивченні мовних явищ. Наступність і перспективність у вивченні стилістики: а) робота зі стилістики в 1–3 (4) кл.; б) опрацювання стилів мовлення у 5–7 кл.; в) узагальнення і систематизація набутих знань із стилістики. Стилiстичні уміння і навички. Стилiстичні вправи. Стилiстична основа мовленнєвих помилок.

Змістовий модуль 4. Розвиток усного мовлення учнів на уроках української мови.

Тема 5. Види і зміст роботи з розвитку усного мовлення та його місце в системі мовної підготовки.

Мета шкільної мовної освіти – формування компетентного мовця. Основні принципи роботи з розвитку мовлення учнів. Основні напрями роботи з розвитку мовлення школярів. Лінгвістичні й методичні особливості роботи з текстом. Лінгвістичні й методичні особливості роботи над текстом. Види і зміст роботи з розвитку зв'язного усного мовлення та його місце в системі мовної підготовки учнів.

МОДУЛЬ 3

Змістовий модуль 5. Методика роботи над усним висловлюванням.

Тема 6. Методика розвитку навичок усного літературного мовлення.

Монологічне мовлення як безпосередньо спрямоване до співрозмовника чи аудиторію. Діалогічне мовлення як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування та його комунікативні функції. Типи монологів і діалогів. Уміння й навички говоріння в процесі монологу та діалогу. Полілог.

Змістовий модуль 6. Розвиток писемного мовлення учнів на уроках української мови.

Тема 7. Основні напрями та принципи роботи над зв'язним писемним мовленням. Методика роботи над писемним висловлюванням.

Психофізіологічна основа читання. Уміння і навички розуміння тексту. Способи читання. Уміння й навички писемного монологічного мовлення. Психолінгвістична модель породження писемного висловлювання. Уміння викладати думки на відповідну тему в писемній формі як уміння вищого порядку.

Тема 8. Написання переказів і творів. Шляхи попередження та виправлення мовних і мовленнєвих помилок у письмових роботах учнів.

Різновиди переказів (1) за характером і типом мовлення, (2) за метою, (3) за характером і типом мовлення, (4) за повнотою відтворення висловлювання, (5) за обсягом, (6) за наявністю додаткових завдань. Методичні особливості роботи над переказами різних типів. Методичний алгоритм написання переказу.

Класифікація творів (1) за метою, (2) за формою, (3) за місцем виконання, (4) за ступенем самостійності учнів у виконанні роботи, (5) за джерелами матеріалу, (6) за складністю, (7) за способом викладу думок (типом мовлення) – розповідь, опис, роздум. Методика компонування тексту висловлювання. Учнівські твори різних мовленнєвих жанрів. Мовленнєві помилки в писемному мовленні.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Метою шкільної мовної освіти є формування учня – компетентного мовця. Тому завдання опанування дисципліни є формування методичної та професійної компетентностей майбутніх учителів. Учитель української мови повинен уміти реалізовувати такі основні функції: комунікативно-навчальну, яка складається з інформаційного, мотиваційно-стимульовального й контрольного-коригульовального компонентів; розвивальну, тобто прогнозувати шляхи формування й розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості учня, її пізнавальних і розумових здібностей у процесі оволодіння українською мовою; освітню, тобто допомагати учням в оволодінні вміннями вчитися, збагачувати свій світогляд, пізнавати себе та іншу систему понять, завдяки якій можна усвідомлювати інші явища; виховну, тобто розв'язувати завдання морального, культурно-естетичного, трудового виховання засобами української мови; гностичну, тобто аналізувати свою професійну діяльність та освітню діяльність учнів, добирати підручники й посібники, прогнозувати труднощі засвоєння учнями мовного і мовленнєвого матеріалу, а також оволодіння мовленнєвою діяльністю, вивчати й узагальнювати досвід інших учителів у галузі навчання української мови; конструктивно-планувальну, тобто планувати й творчо конструювати освітній процес у цілому і процес навчання конкретного матеріалу з урахуванням особливостей ступеня навчання; планувати навчально-комунікативну діяльність учнів на уроці та в позакласній роботі; здійснювати у комплексі різні види індивідуалізації навчання: мотивувальну, регульовальну,

розвивальну, формувальну; організаторську: реалізовувати плани (поурочні, серії уроків, позакласних заходів) з урахуванням особливостей ступеня навчання; творчо розв'язувати методичні завдання в процесі навчання й виховання з урахуванням провідних характеристик учнів певного навчального закладу, вносити до планів методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату, виходячи з цілей навчання.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

- робоча програма курсу;
- тексти лекцій;
- плани практичних занять;
- мультимедійні презентації лекцій.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС в Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

Здобувач допускається до модульного контролю за умови виконання всіх практичних завдань і завдань самостійної роботи.

За **весь курс** здобувач отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

50 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

50 балів – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	28	
Самостійна робота	12	
Рубіжний контроль	10	
Підсумковий контроль		
Екзамен	50	

Розподіл набраних здобувачем балів під час поточного контролю

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Види робіт	Кількість набраних балів						
	F	FX	E	D	C	B	A
ПЗ 1	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4
ПЗ 2	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4
ПЗ 3	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4
ПЗ 4	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4
ПЗ 5	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4
ПЗ 6	1,5	1,5	2	2,5	3	3,5	4
ПЗ 7	1,5	2	2	3	3	4	4
Максимальна кількість набраних балів	8	11	14	18	21	25	28

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичних заняттях – 28 балів (за умови виконання всіх видів роботи, передбачених планом практичного заняття).

Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів під час контролю самостійної роботи

Самостійна робота	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ЗМ 1	0,5	0,5	0,5	1	1	1,5	2
ЗМ 2	0,5	0,5	0,5	1	1	1,5	2
ЗМ 3	0,5	0,5	0,5	1	1	1,5	2
ЗМ 4	0,5	0,5	0,5	1	1	1,5	2
ЗМ 5	0,5	0,5	1	1	1,5	2	2
ЗМ 6	0,5	0,5	1	1	1,5	2	2
Максимальна кількість набраних балів	3	3	4	6	7	10	12

Контроль самостійної роботою здійснюється в різних формах (опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, тестування, співбесіда).

Таблиця 4. Розподіл набраних здобувачем балів під час рубіжного контролю

Рубіжний тест 1 МНУМ		Рубіжний тест 2 ШКУМ	
кількість правильних відповідей	кількість балів	кількість правильних відповідей	кількість балів
1	0,5	1	0,5
2	1	2	1
3	1	3	1
4	1,5	4	1,5
5	1,5	5	1,5
6	1,5	6	1,5
7	2	7	2
8	2	8	2
9	2,5	9	2,5
10	2,5	10	2,5
11	3	11	3
12	3	12	3
13	3	13	3
14	3,5	14	3,5
15	3,5	15	3,5
16	4	16	4
17	4	17	4
18	4,5	18	4,5
19	4,5	19	4,5
20	5	20	5

Модульний тест	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
Максимальна кількість набраних балів	1	2	2,5	3	4	4,5	5

Критерії оцінювання навченості здобувачів під час підсумкового контролю:

- 1) теоретичні питання:
  - повнота й ґрунтовність викладу;
  - аргументованість тверджень;
  - суб'єктне усвідомлення змісту;
  - творче осмислення набутих теоретичних знань;
  - термінологічна коректність;
- 2) практичне питання:

- методична грамотність;
- обґрунтованість рішень;
- логічна правильність оформлення думки.

Кількість балів	Теоретичні питання	Практичне завдання
«відмінно / А» 90–100	Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.	Продемонстровано методичну грамотність. Рішення обґрунтовані.
«добре / В» 78–89	Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Не всі твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.	Наявність незначних методичних помилок. Рішення обґрунтовані.
«добре / С» 65–77	Повне засвоєння та часткове суб'єктне усвідомлення матеріалу. Не всі твердження чітко аргументовані. Наявні помилки щодо термінологічної грамотності.	Наявність методичних помилок. Рішення обґрунтовані.
«задовільно / D» 58–64	Часткове засвоєння матеріалу, недостатнє суб'єктне усвідомлення його. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.	Наявність значної кількості методичних помилок. Рішення не обґрунтовані.
«задовільно / E» 50–57	Часткове засвоєння матеріалу, суб'єктне його не усвідомлення. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	Завдання виконано частково. Наявність значної кількості методичних помилок.
«незадовільно / FX» 35–49	Теоретичний матеріал засвоєно фрагментарно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	Методична неграмотність.
«незадовільно / F» 1–34	Теоретичний матеріал не засвоєно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	Завдання не виконано.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90–100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78–89	добре		B (добре)
65–77			C (добре)
58–64			D (задовільно)
50–57	задовільно		E (задовільно)
35–49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1–34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Державний стандарт базової середньої освіти / затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 11.10.2020).
2. Закон України «Про освіту». *Урядовий кур'єр*. 04.10.2017. № 186.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». *Урядовий кур'єр*. 27.06.2020. № 121.
4. Методи навчання української мови: сучасний контекст: зб. матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (25 берез. 2021 р., м. Київ). Київ: Педагогічна думка, 2021. 90 с.

5. Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту: метод. посіб. / Горошкіна О. М., Бондаренко Н. В., Попова Л. О. Київ: КОНВІ ПРИНТ, 2020. 128 с.
6. Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту): практик. посіб. / Голуб Н. Б., Новосьолова В. І., Галаєвська Л. В. Київ: КОНВІ ПРИНТ, 2020. 128 с.
7. Навчання української мови учнів 5 класу на засадах компетентнісного підходу: посібник / Н. Б. Голуб, В. І. Новосьолова, Г. Т. Шелехова, А. В. Ярмолюк. Київ: Видавничий дім «Сам», 2017. 144 с.
8. Нова українська школа: дорожня карта реформи базової та профільної школи: проект для обговорення / Вакуленко Т., Гриневич Л., Лінник О. та ін.; за заг. ред. Л. Гриневич. АКМЕ ГРУП, 2021. 46 с.
9. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (дата звернення: 11.12.2017).
10. Підгорна О., Береговська Т. Що таке формувальне оцінювання, чому воно потрібне учням і які основні виклики URL: <https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvalne-otsinyuvannya-chomu-vono-potribne-uchnyam-i-yaki-osnovni-vykyky/> (дата звернення: 16.12.2021).
11. Проблеми методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти: зб. матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (22 жовт. 2020 р., м. Київ). Київ: Педагогічна думка, 2020. 120 с.
12. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: https://rada.info/upload/users_files/41868892/77dd4226add8e617afd9889da11634d8.pdf (дата звернення: 03.09.2021).
13. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти / наказ МОН України 19.02.2021 № 235. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 03.09.2021).

Додаткові

1. Авшенюк Н. Міжнародні підходи до обґрунтування глобальної компетентності вчителя. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/4037/1/Binder1.pdf> (дата звернення: 28.09.2021).
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011> (дата звернення: 14.12.2011).
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Кодекс цінностей сучасного українського виховання. *Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: педагогічні концепції*. Київ: Школяр, 1997. С. 110–112; *Теоретичні основи педагогіки: курс лекцій / Вишневський О. І., Кобрій О. М., Чепіль М. М.; за ред. О. Вишневського*. Дрогобич: Відродження, 2001. С. 98–99.
5. Кучерук О. А. Номенклатура методів навчання та їх моделі. *Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика*: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 353–382.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підруч. для студ. класич., пед. і лінгв. ун-ів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах: підруч. для студ. філолог. фак-ів ун-ів / М. І. Пентиліук, С. О. Караман, О. В. Караман та ін.; за ред. М. І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2004. 400 с.
8. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов: схеми і таблиці; навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.
9. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти. Київ: Ленвіт, 2000. 384 с.
10. Пентиліук М. І., Окуневич Т. Г. Методика навчання української мови у схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 134 с.
11. Пентиліук М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: зб. статей. Київ: Ленвіт, 2011. 256 с.
12. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. Москва: Когнито-Центр, 2002. 218 с.
13. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / за заг. ред. М. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2015. – 320 с.
14. Слоньовська О. В. Методика викладання української літератури: метод. рекомендації. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. URL: <https://kul.pnu.edu.ua/uploads/sites/2020/03> (дата звернення: 14.12.2021).
15. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: кол. моногр. / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш та ін.; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2015. 444 с.
16. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна

концепція: монографія. Київ: Міленіум, 2002. 317 с.

17. Нищета В. Методика формування риторичної компетентності учнів основної школи: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 340 с.
18. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
19. Омельчук С. А. Особистість компетентного мовця в контексті інформаційної доби. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/fmoid/paper/viewFile/182/177#> (дата звернення: 14.01.2021).
20. Рускуліс Л. Бібліографічний гід: методичний каталог із лінгводидактики: метод. посіб. Миколаїв: Ліон, 2020. 147 с.

Програми для ЗЗСО

1. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5–6 кл.» / Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О. та ін. (наказ МОН України від 29.09.2021 № 1031). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf> (дата звернення: 03.09.2021).
2. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 кл.» / Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. (наказ МОН України 12.07.2021 № 795). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Holub.Horoshkina.14.07.pdf> (дата звернення: 03.09.2021).
3. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 кл.» / Заболотний О. В., Заболотний В. В. та ін. (наказ МОН України 12.07.2021 № 795). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 03.09.2021).
4. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти / наказ МОН України 19.02.2021 № 235. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 03.09.2021).
5. Українська література: 5–9 кл.: програма для загальн. навч. закл. / Мовчан Р. В., Таранік-Ткачук К. В., Бондар М. П., Кочерга, О. М., Івасюк С. А., Кавун Л. І., Неживий О. І. 2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/na-sajt-ukrayinska-literatura-5-9-z-chervonimdoc-2.pdf> (дата звернення: 03.09.2022).
6. Українська мова: 5–9 кл.: програма для загальноосвіт. навч. закл. 2017 р. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/ukrajinska-mova/> (дата звернення: 14.08.2017).

Підручники для ЗЗСО

1. Українська мова, українська та зарубіжна літератури: підруч. інтегр. курсу для 5 кл.: у 2-х ч. / Хворостяний І. Г., Большакова І. О. Київ: Генеза, 2022. Ч. 1. 189 с.
2. Українська мова, українська та зарубіжна літератури: підруч. інтегр. курсу для 5 кл.: у 2-х ч. / Хворостяний І. Г., Большакова І. О. Київ: Генеза, 2022. Ч. 2. 232 с.
3. Українська мова: підруч. для 5 кл. / Н. Голуб, О. Горошкіна. Київ: ВД «Освіта», 2022. 306 с.
4. Українська мова: підруч. для 5 кл. / О. Авраменко. Київ: Грамота, 2022. 208 с.
5. Українська мова: підруч. для 5 кл. / О. Заболотний, В. Заболотний. Київ: Генеза, 2022. 283 с.
6. Українська мова: підруч. для 6 кл. / І. М. Літвінова. Харків: Ранок, 2023. 288 с.
7. Українська мова: підруч. для 6 кл. / А. В. Онатій, Т. П. Ткачук. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. 288 с.
8. Українська мова: підруч. для 6 кл. / Н. Голуб, О. Горошкіна. Київ: ВД «Освіта», 2023. 258 с.
9. Українська мова: підруч. для 6 кл. / О. Авраменко, З. Тищенко. Київ: Грамота, 2023. 224 с.
10. Українська мова: підруч. для 6 кл. / О. Заболотний, В. Заболотний. Київ: Генеза, 2023. 272 с.
11. Українська мова: підруч. для 6 кл. / Семенов О. М., Калинич О. В., Дятленко Т. І., Білясник М. Д., Волинецька В. В. Тернопіль: Астон, 2023. 304 с.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbu.gov.ua>)
3. Лінгвістичний портал з української мови (<http://www.mova.info>)
4. «Словники України» онлайн (<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>)
5. Словопедія (<http://slovopedia.org.ua/>)
6. Лінгвістичний портал (<http://www.mova.info>)
7. Український мовно-інформаційний фонд НАН України (<http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>)
8. Офіційний сайт Української мови (<https://ukrainskamova.com/>)
9. Академічний тлумачний словник (<http://sum.in.ua/s/>)